

STADIASMUS PATARENSIS'TEKİ KSANTHOS – NEISA YOLUNUN GÜZERGÂHI

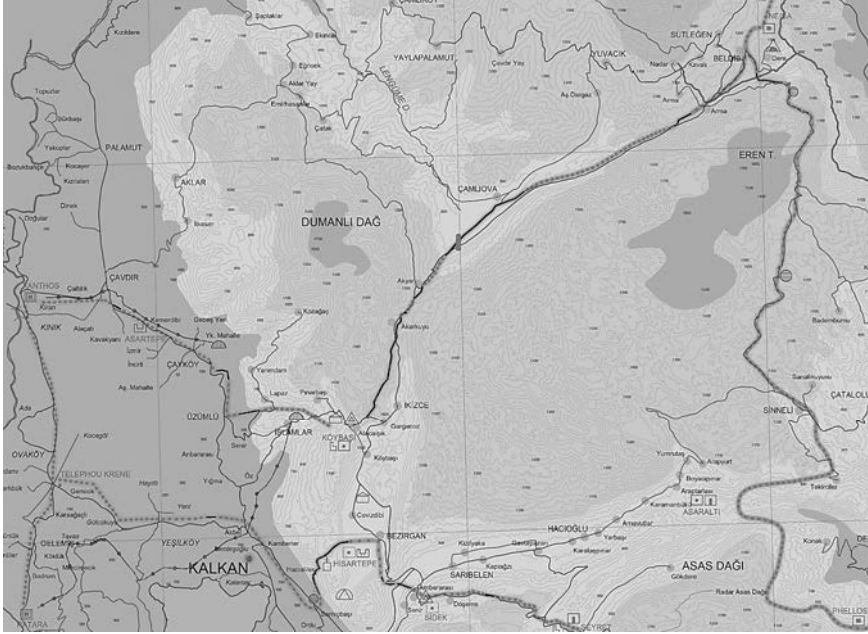
Fatih ONUR*

Stadiasmus Patarensis'te (SP) Ksanthos ve Neisa arasındaki yol, anıtın B yüzünün 14. satırında ἀπὸ Ξάνθου [εἰς Νεῖσα] ρ σταδία ρ ρος' (176 *stadion* = yak. 32-33 km) olarak verilmiştir. Bu iki kentin kuş uçuşu uzaklığı ise 28-29 km kadardır, yani, eğer blokta verilen 176 *stadion* doğru ise, yol SP ile uyum içerisinde olabilmesi için mümkün olduğunca düz bir şekilde gitmelidir. Fakat 2009-2010 yıllarındaki araştırmalarımızda bu yo-

* Doç. Dr. Fatih Onur, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Antalya (fatihonur@akdeniz.edu.tr).

Bu makalenin “Parerga to the Stadiasmus Patarensis (17): A Correction to the Course of the Road between Xanthos and Neisa” başlıklı İngilizce aslı Gephyra 13 (2016) için hazırlanmıştır. Bu çalışma, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nce verilen izin çerçevesinde 2014 yılına kadar merhum Prof. Dr. Sencer Şahin, 2015 yılından itibaren de Prof. Dr. N. Eda Akyürek Şahin başkanlıklarında devam eden araştırmalar kapsamında yazılmıştır. Çalışmalar Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon birimi tarafından desteklenmektedir (proje no.: SBA-2015-937, yürütücü: Prof. N. Eda Akyürek Şahin). Bu makalenin oluşumunda önemli bir rol alan ve makalede bahsi geçen yolları yürüten, GPS ile ölçüm yapan ve diğer ilgili bilgileri kaydeden araştırma görevlilerimiz Hüseyin Uzunoğlu ve Fatma Avcu'ya; ilgili alanların siyah kalem çizimlerini (bkz. Res. 29-30) yapan ve önemli öneriler getiren Terrance M. P. Duggan'a; bizimle beraber yürüyüp fotoğraf çeken ve coğrafya hakkındaki fikirlerini paylaşan Ceren Demirton'a içten teşekkür ediyorum. Ayrıca, çalışmalarımıza sağladığı destekten dolayı Koç Üniversitesi – Suna & İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetlerini Araştırma Merkezi'ne ekibimiz olarak teşekkürlerimizi sunarız.

lun güzergâhını Çavdır, Çayköy, Üzümlü (Margaz), İslamlar (Bodamya), Lapaz yakınları, Köybaşı/Gölbaşı Tepesi altındaki Alacaışık Gediği, İkiizce kuzeyi, Akarkuyu, Lengüme (Çamlıova) ve Sütleğen olarak kabul etmiştik (bkz. aş. Res. 1).¹ Fakat böyle bir güzergâhın uzunluğu 40 km'nin (yak. 215/6 *stadion*) altına düşmemektedir.



Res. 1. Şahin'e (2014) göre Ksanthos ve Neisa arasındaki yolun güzergâhı.

Yukarıdaki haritada (Res. 1), görüldüğü üzere bu mesafe SP'nin verdiği uzunluktan oldukça fazladır. Şahin farkı 10,5 km olarak göstermektedir.² Hem Sütleğen'den hem de Lengüme'den Ksanthos'a olan bu fazla uzunluklar, modern yolun olasılıkla mesafeyi uzatan farklı güzergâhlarından kaynaklanmasıyla açıklanmaktadır. Bugün kayıp olan ve muhtemelen en

¹ Takmer – Oktan 2013, 63-65 ve 93'teki harita; Şahin 2014, 146-152 ve Orta Lykia haritası.

² Şahin 2014, 147.

erken Severuslar Dönemi'ne ait bir miltaş³, Lengüme'nin batı ucunda bulunduğ u ve üzerindeki 16 milin (yak. 23-24 km) Ksanthos'tan verildiğine sürekli kesin gözüyle bakıldığı için bu düşüncede önemli bir rol oynamıştır. Zira miltaşındaki bu mesafe, miltaşının bulunduğu noktadan Köybaşı üzerinden Ksanthos'a olan 25-26 km'lik mesafeyle 2-3 km'lik bir farktan dolayı biraz uyumlu görünmektedir. Fakat her koşulda, SP'teki Ksanthos ve Neisa arası mesafesi ile Şahin tarafından önerilip daha sonra Takmer ve Oktan tarafından da kabul gören ve çoğunlukla modern yolla örtüşen güzergâhın uzunluğu birbirine uymamaktadır.

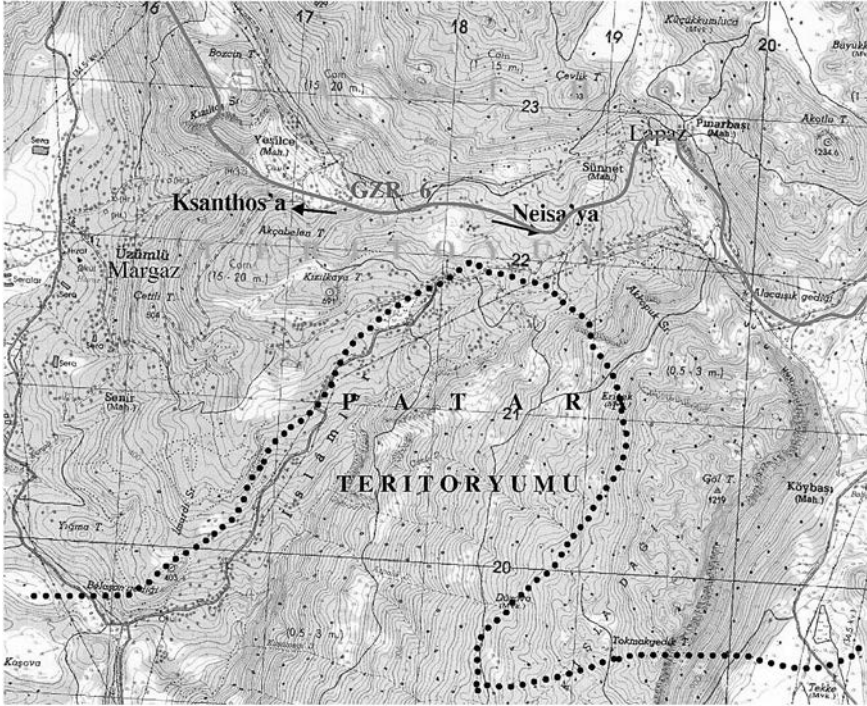
Böyle bir durumda, SP üzerinde bu yol için verilen sayının (ya da belki de hedefin?) yanlış olduğu (ya da SP ölçümcülerinin mesafeyi yanlış ölçtüğü veya bilginin anıta yanlış işlendiği) düşünülebilir.



Res. 2. SP'te Neisa'ya ilişkin satırlar (Şahin 2014, 146).

Ksanthos'tan [Neisa]'ya giden yolun verildiği satırın sonundaki ΡΟϜ (176) sayısı, yukarıda Res. 2'de görüldüğü üzere net olarak okunabilmektedir. “Neisa” isminin okunamayan boş kısmı tam olarak doldurması, bir sonraki satırın “Neisa'dan” şeklinde başlaması ve Ksanthos Ovası'ndan Milyas'a Khoma üzerinden olacak şekilde bir bağlantı oluşturması nedeniyle hedef de doğru tamamlanmış görünmektedir. Dolayısıyla bu sorunu bir yazım ya da okuma hatası ile açıklamak çözüm için ancak en son başvurulacak bir durumdur.

³ French 1995, 3 ve 6 Res. 3. French tarafından metin [- - - -] | [- - - - Εανθ(ων) | ή μητρόπολ[ις] | ^{vac} ις' ^{vac} şeklinde tamamlanmıştır. Ayrıca bkz. Şahin – Adak 2007, 135-136; Şahin 2014, 151; French 2014, 60 nr. 25; Takmer – Oktan 2013, 64.



Res. 3. Şahin (2014, 350, a.) tarafından önerilen Ksanthos ve Patara arasındaki teritoryum sınırları.

Bu öneri Patara, Ksanthos ve Neisa sınırlarına ilişkin bazı problemlere de neden olmaktadır. SP'teki Ksanthos ve Neisa arasındaki yolun Köybaşı Tepesi'nin hemen kuzey yamacındaki Alacaşık Gediği'nden geçtiğini kabul etmiş olduğumuzdan, Şahin; Zimmermann ve Schuler'in Patara teritoryumunda kaldığını belirttiği⁴ Köybaşı Tepesi'ndeki yerleşimin Ksanthos teritoryumunda kaldığını iddia etmişti.⁵ Fakat Köybaşı'nın Ksanthos'a ait olması, sadece söz konusu SP yolu yukarıdaki haritada (Res. 1) verilen güzergâhtan gitmişse mümkün olabilir, zira Ksanthos ve Neisa

⁴ Zimmermann 1992, 57; Schuler 2010, 81-85.

⁵ Şahin 2010, 141-143; krş. Onur – Alkan 2011, 67 dn. 5.

arasındaki yol SP'nin temel prensipleri çerçevesinde⁶ sadece bu iki kentin teritoryumlarından ilerlemiş olmalıdır.

Bununla birlikte, bu güzergâh Köybaşı Tepesi civarında Patara ve Ksanthos arasında bir teritoryum sorunu ortaya çıkarmaktadır. Şahin, Patara suyunun başladığı Köybaşı'nın batı yamaçlarındaki İslamlar çevresindeki sadece küçük bir kısmın Patara'ya ait olduğunu, bununla birlikte Köybaşı Tepesi'nin diğer kısımları, Bezirgân'ın kuzey kesimi, batıda Lapaz ve Margaz'ın da Ksanthos teritoryumunda kaldığını kabul etmektedir (bkz. yuk. Res. 3).⁷ İslamlar'ın Öz Mahallesi'nde bulunan bir mezar yazıtında mezar cezasının Patara *polis*'ine ödeneceği yazılı olup bu bölgenin Patara teritoryumunda kaldığını göstermektedir.⁸ Ayrıca, tüm Bezirgân Ovası büyük bir ihtimalle Patara'ya aitti, zira Bezirgân'ın Ambararası Mevkii'nde bulunan bir yazıt “memleketi için her türlü resmi görevi yerine getirmiş” olan Pataralı Euelthon'u kaydetmektedir.⁹ Dolayısıyla, doğusu ve batısı Patara teritoryumuyla çevrelenmiş olan Köybaşı'nın Ksanthos teritoryumunda varsayılması tatmin edici görünmemektedir. Bu tür uyumsuzluklara en iyi çözüm SP'teki Ksanthos ve Neisa arasında verilen yolun aslında İslamlar ve Alacaışık üzerinden giden güzergâhtan ilerlemiş olmasıydı. Tüm bu söz konusu meseleleri kapsayabilecek, özellikle de SP'te kaydedilen mesafeye yönelik tek çözüm bir dağ yoluydu. Bu nedenle bu sorunları arazide incelemek zaruri olmuştur. Bu bölgede yaptığımız araştırmada, tatmin edici cevaplar bulduk ve daha önce önerilenden daha kısa farklı yollar olduğunu tespit ettik.

Ksanthos'un doğusunda en yüksek noktası yak. 1924 m olan Dumanlı Dağ yer almaktadır. SP'ye uygun olarak Neisa'ya daha kısa bir şekilde

⁶ Onur – Alkan 2011, 67 dn. 5 ile birlikte; Onur 2016, 77-78.

⁷ Bkz. Şahin 2010, 152'deki harita ve Şahin 2014, 350, a (= yuk. Res. 3).

⁸ Onur – Alkan 2011, 66-67 no. 1.

⁹ Onur – Alkan 2011, 68-69; krş. Zimmermann 1992, 57 ve Şahin 2010, 141.

ulaşmanın tek yolu bu dağı geçmektir. Bu dağıda iki geçit vardır. Bir tanesi, Klasik Dönem'den Doğu Roma Dönemi'ne kadar iskân gördüğü anlaşılan ve Ksanthos *boule* ve *demos*'unun kaydedildiği yazıtlarından da anlaşıldığı üzere Ksanthos'a ait olan Asarcık yerleşiminin (Res. 8-11)¹⁰ hemen kuzeyindeki Aklar üzerindedir. Bu yolun antik güzergâhı, Aklar'dan Tavşan Yaylası üzerinden Yayla Aklar'a giden bugünkü modern berkitme yolun 600 m kadar doğusunda görülebilir durumdadır (Res. 12-14). Yayla Aklar'dan sonra yol iki yöne gitmektedir, bir tanesi Lengüme – ki bu yön Neisa yolu için de uygundur – diğeri de Saklıkent yönüdedir. Fakat Lengüme yönüne inen ve en yüksek noktası 1200 m olan bu ilk yol daha kuzey bir güzergâhı izlemekte ve Lengüme'ye 24-25 km sonra ulaşmaktadır. Dolayısıyla Neisa için yeterli kısalıkta bir yol seçeneği olmayıp yolun doğrultusu daha çok Arsada ve sonra da Tlos için daha uygun durmaktadır. Bu yolun antik hattı, muhtemelen günümüzde Arsaköy (Arsada) ve Sütleğen'i (Neisa) bağlayan Toçak Köprüsü'nün bulunduğu yerden Deliçay'ın derin vadisini geçerek gitmekteydi.¹¹ Biraz daha kuzeyden Karaçay/Deliçay'ı geçerek Arsaköy ve Sütleğen'i Yuvacık üzerinden bağlayan daha kısa bir yol bulunmaktadır, fakat bu güzergâh Karaçay/ Deliçay'ın özellikle yağışlı kış ve baharın kar erime dönemlerinde oluşan büyük sellerinden dolayı Antik Dönem'de büyük ihtimalle tercih edilemezdi.¹²

Daha kısa ve daha uygun olan yol ise, Ksanthos'tan Neisa'ya doğrudan ulaşan hattın üzerinde konumlanan Duman Geçidi'nden Dumanlı Dağı

¹⁰ Asarcık'taki arkeolojik kalıntılar ve Recai Tekoğlu tarafından yayımlanan yazıtlar için bkz. Işık 2010; "The Canadian Epigraphic Mission at Xanthos-Letoon" tarafından Aklar – Asarcık'ta gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında 5 tane yazıt kaydedildiği rapor edilmiştir, bkz. Courtils 2011, 340 ve http://www.xanthos.hst-ulaval.ca/eng/2010_eng.htm. Bu nedenle, ekibimizce bu yerleşimde herhangi bir epigrafik araştırma yapılmamıştır.

¹¹ Zimmermann 1992, 238; Hellenkemper – Hild 2004, 266; Takmer – Oktan 2013, 65; Şahin 2014, 152 dn. 193 ile birlikte.

¹² Karaçay/Deliçay için bkz. Şahin 2009, 343-344 = Şahin 2012, 13-14 (Türkçe).

aşan yoldur. Bu yol Ksanthos'tan ayrıldıktan sonra bir tanesi Tetrarkhia Dönemi'nden olmak üzere iki adet miltaşının¹³ bulunduğu Çavdır içerisinden düz bir şekilde geçerek dağın yamaçlarına ulaşmış olmalıydı. Daha sonra bu yol çoğunlukla Aklar'a giden modern yolu takip etmektedir, fakat Aklar'a 3 km kala Sahil Aklar Mahallesi'nden hemen önce İtkeser Mahallesi yakınlarından doğuya yönelir. Yol buradan sonra, Armutçukuru Mevkii'nden ve yolun sonraki geleneksel kullanımına işaret eden üç tane Osmanlı sarnıcının (Res. 16-18) yanından geçerek Duman Çeşmesi'ne (Res. 19) ulaşmaktadır. Duman Çeşmesi'nde, aralarında bir lahit (Res. 20-21), bir çiftlik yapısı ve teras duvarları (Res. 19) bulunan çeşitli antik kalıntılar bulunmaktadır. Antik yol buradan 350-400 m kadar doğudaki bir başka teraslanmış alana ulaşır. Bu noktadan Duman Geçidi'ne kadar olan kısımda yolun eski istinat duvarları çok belirgin bir şekilde takip edilebilmektedir (Res. 22-26). Duman Geçidi'nde yol ikiye ayrılmaktadır. Bir tanesi kuzeye Toçak Köprüsü yönüne Yayla Aklar'a, oradan da Saklıkent'e gitmekteyken, diğeri Neisa'ya giden antik yol olup doğu yönüne bir güzergâh izlemektedir. İstinat duvarlarının bugün hâlâ görülebildiği geçitten 2 km sonra, Dumanlı Dağ'ın doğu yüzünde yolun kenarında bazı antik kalıntılar mevcuttur. Şirlengiçpınar'dan sonra yolu dik olarak kesen geniş bir duvarın yol ve yolun kontrolü ile ilgili bir yapıya ait olabileceği düşünülebilir (Res. 27). Buradan 1,5 km sonra yol muhtemelen ikiye ayrılmaktaydı: bir tanesi güneye devam ederek Lengüme'nin güneybatı ucuna inerek nihayetinde Patara'ya ulaşan yola katılmakta; diğeri de doğu yönünde mümkün olduğunca doğrusal bir hatta İğrice, belki Çamlıyurt yakınlarından Lengüme'nin kuzeyindeki yamaçlardan Neisa'ya ulaşmaktaydı. Ksanthos'tan başlayarak Neisa'ya ulaşan bu yol güzergâhı (Google Earth'e göre) ortalama %8,9 eğimdedir ve en fazla 33-34 km olan uzunluğuyla SP ile uyum içindedir. Yolun 1-2 km'lik fazlalığı, yol ölçümünün Ksanthos ve

¹³ Baker ve Thériault şurada: Courtils 2008, 377; Cavalier – Courtils 2008, 390 ve Res. 14; French 2014, 59 nr. 24(A) ve 24(B).

Neisa'nın kentsel alan sınırları arasında olduğunu, dolayısıyla kent merkezleri ile ölçümün başlama/bitiş noktaları arasında ölçüye dâhil olmayan aralıklar olduğunu destekleyebilir niteliktedir.

Bu yeni tespitteki son sorun, Lengüme'nin güneybatı ucundaki miltaş (bkz. yuk. dn. 3) ve Lengüme'nin hangi teritoryumda kaldığı ile ilgilidir. Ksanthos'a olan yolun SP'teki veriyle uyuşması için en iyi seçenek olarak Lengüme'nin kuzeyinden geçmesi gerektiği artık tespit edilmiş olduğundan, bu miltaş üzerindeki mil sayısının Ksanthos'tan verildiğini kabul etmek için herhangi bir zaruri neden kalmamıştır. Miltaşın bulunduğu noktadan Duman Gediği'nden geçerek Ksanthos'a kadarki mesafe miltaşındaki ölçüyü (16 MP = yak. 23/24 km) aşağı yukarı tutsa da, Duman Gediği'ne bağlantı için çok daha yakın olan Lengüme'nin kuzey ucu yerine bu noktadan Ksanthos'a uzaklık verilmesinin anlamı yoktur. Eğer miltaşındaki hedef Ksanthos değil idiyse, o zaman sadece bir seçenek kalmaktadır: Patara. İlk olarak, miltaşındaki mesafe, İkizce, Köybaşı/Gölbaşı yamacındaki Alacaisık Gediği, İslamlar (Bodamya), Yeşilköy (Fırnaz) ve – eğer Patara'ya doğu yönünden başka bir giriş yoksa – Kısık girişi içlerine kadarki uzaklık ile örtüşmektedir. Yerel halkın belirttiğine göre, Alacaisık Geçidi'nden Yeşilköy'e, İslamlar ve Üzümlü (Margaz) arasından kestirme eski yollar bulunmaktadır. Bu bağlantı kuzeydoğu yönünde Milyas'a uzanan önemli bir yol olarak, Tabula Peutingeriana'da Patara'dan kuzeydoğu yönüne çıktığı görülen yol ile özdeş olmalıdır.¹⁴ İkinci olarak, Duman Gediği aracılığıyla Dumanlı Dağ'dan kısa bir yol varken, Lengüme'nin güneybatı ucundaki çıkışın Ksanthos'a ulaşmak için kullanılmış olmasının anlamı kalmamaktadır. Bu nedenle söz konusu miltaşındaki mesafenin Patara'dan verilmiş olduğunu kabul etmek daha doğru görünmektedir ve tamamlama "... [Παταρέων] | ἡ μητρόπολις | ^{vac.} ις' ^{vac.}" şeklinde düzelti-

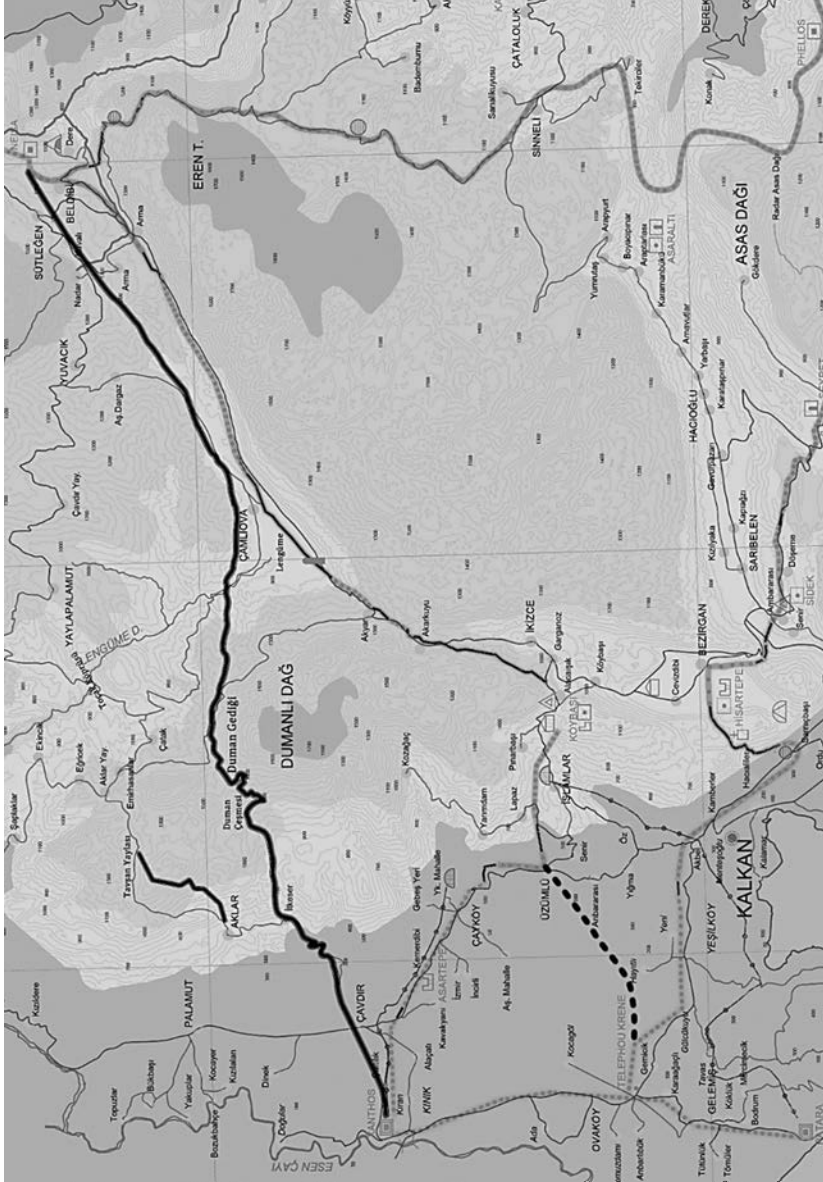
¹⁴ Tab. Peut. X.2; French 1995, 3; krş. Şahin 2014, 146.

lebilir, böylece de bu miltaşı Patara teritoryumunun en azından Lengüme'nin bu noktasına kadar uzandığına işaret olarak görülebilir.

Sonuç olarak, daha önce önerilen Ksanthos – Neisa yolunun doğru olmadığı anlaşıldığından, artık Köybaşı yerleşiminin Ksanthos teritoryumunda olduğunu düşünmek için bir neden kalmamıştır. Aksine, Köybaşı çevresindeki bölgeyi Patara teritoryumunda kabul etmek, iki kentin bu bölgedeki sınırları hakkında daha önce ortaya çıkan karmaşaları ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca Patara teritoryumunun Ksanthos suyolunun 2-3 km güneyine kadar uzandığı, Üzümlü'de (Margaz) bulunan ve mezar cezasının Patara'ya ödeneceği bilgisini veren henüz yayımlanmamış bir mezar yazıtı aracılığıyla tespit edilebilmiştir.¹⁵

Lengüme'nin nereye ait olabileceği açık değildir, zira her üç kente de, yani Ksanthos, Neisa ve Patara'ya da ait olabilir (bkz. Res. 1 ve Res. 28). Fakat bu hususta bazı noktalara dikkat etmek gerekmektedir. SP'te Patara ve Neisa arasında bir yol verilmemiştir, bu da iki kentin arasında yolun geçtiği bir yerin Ksanthos teritoryumu olması nedeniyle olabilir ve böylesi bir yer için Lengüme uygun görünmektedir. Bununla birlikte, SP bütün yol bağlantılarını kaydetmemektedir. Örneğin Patara ve Neisa'dan çok daha fazla birbirine yakın olan komşu kentler Sidyma ve Pinara arasında bir yol verilmemiştir. Dolayısıyla benzer şekilde SP böyle bir bağlantıyı içermemiş de olabilir.

¹⁵ Bu bilgiyi paylaştan Prof. Dr. Christof Schuler'e teşekkür ederim.

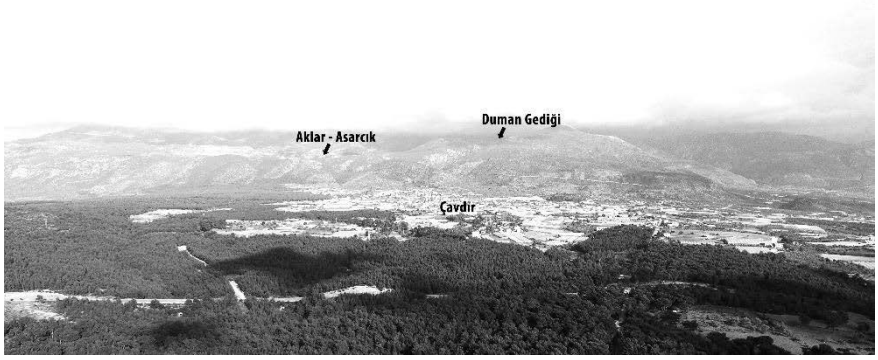


Res. 4). SP'teki Ksanthos – Neisa yolunun takribi güzergâhı (Siyah hat; taban haritası yuk. Res. 1.

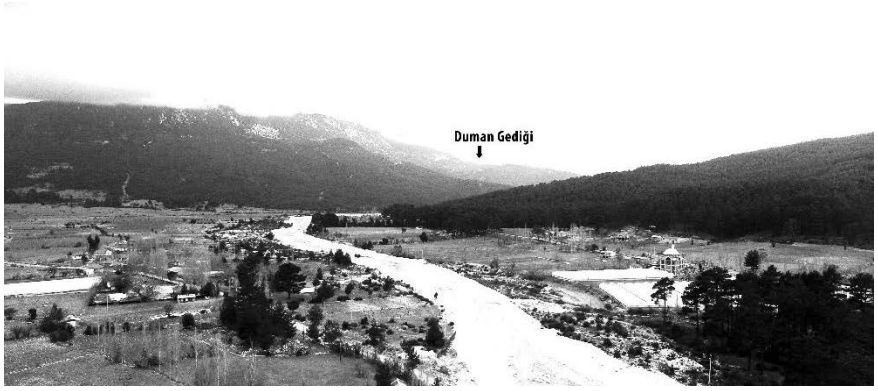
Kaynakça ve Kısaltmalar

- Cavalier – Courtils 2008 C. Laurence – J. des Courtils, Nécropole antique ou cimetièrre moderne? Vestiges funéraires dans les environs de Xanthos, *Anatolia Antiqua* 16/1, 2008, 381-392.
- Courtils 2008 J. des Courtils, Xanthos 2007, *Anatolia Antiqua* 16/1, 2008, 365-379.
- Courtils 2011 J. des Courtils, Xanthos. Rapport sur la campagne 2010, *Anatolia Antiqua* 19/1, 2011, 321-350.
- French 1995 D. French, 1994 Araştırma Döneminde Roma Yolları, Miltaşları ve Yazıtları, *AST* 13/1, 1995, 1-6.
- French 2014 D. French, *Roman Roads & Milestones of Asia Minor. Vol. 3 Milestones, Fasc. 3.6 Lycia et Pamphylia*, Ankara 2014 (E-book by BIAA).
- Hellenkemper – Hild 2004 H. Hellenkemper – F. Hild, *Tabula Imperii Byzantini*, Band 8,1: Lykien und Pamphylien, I. Cilt, Viyana 2004.
- Işık 2010 F. Işık, Das Leto-Heiligtum in Asarcık am Xanthostal. Zur sog. Akkulturation in Lykien anhand seiner fruhen Tempelbauten, *IstMitt* 60, 2010, 81-115.
- Onur 2016 F. Onur, Stadiasmus Patarensis'te Yollar, Yerleřimler ve Teritoryumlar, şurada: N. E. Akyürek şahin – M. Ertan Yıldız – H. Uzunoğlu (yay. haz.), *Eskiçağ Yazıları* 8 [Akron 10: A. V. Çelgin – N. E. Akyürek şahin (edd.)], İstanbul 2016, 73-126.
- Onur – Alkan 2011 F. Onur – M. Alkan, Parerga to the Stadiasmus Patarensis (6): Route 54 (Patara – Phellos) and New Inscriptions, *Gephyra* 8, 2011, 64-80.
- Schuler 2010 Chr. Schuler, Priester $\pi\rho\delta$ $\pi\acute{o}\lambda\epsilon\omega\varsigma$ in Lykien: Ei-

- ne neue Inschrift aus dem Territorium von Patara, ZPE 173, 2010, 69-86.
- Şahin 2009 S. Şahin, Kragos Oros, Titanis Petra und der Apollontempel von Patara. Lokalisierungsversuche in der historischen Geographie Lykiens, şurada: E. Olshausen – V. Sauer (edd.), Die Landschaft und die Religion. Stuttgarter Kolloquium zur Historischen Geographie des Altertums 9, 2005 (Geographica Historica Band 26), 2009, 337-352.
- Şahin 2010 S. Şahin, Parerga zum Stadiasmus Patarensis (3): Die Inschrift von Köybaşı in Zentrallykien, Gephyra 7, 2010, 137-152.
- Şahin 2012 S. Şahin, Kragos Oros, Titanis Petra ve Patara Apollon Tapınağı. Lykia'nın Tarihi Coğrafyasına İlişkin Bir Lokalizasyon Denemesi, şurada: N. E. Akyürek Şahin – B. Takmer – F. Onur (yay. haz.), Eskiçağ Yazıları 3 [Akron 3: A. V. Çelgin – N. E. Akyürek Şahin (edd.)], İstanbul 2012, 1-28.
- Şahin 2014 S. Şahin, Stadiasmus Patarensis. Itinera Romana Provinciae Lyciae, İstanbul 2014.
- Şahin – Adak 2007 S. Şahin – M. Adak, Stadiasmus Patarensis. Itinera Romana Provinciae Lyciae, İstanbul 2007.
- Takmer – Oktan 2013 B. Takmer – M. Oktan, Parerga zum Stadiasmus Patarensis (11): Die lykische Stadt Neisa, Gephyra 10, 2013, 50-96.
- Zimmermann 1992 M. Zimmermann, Untersuchungen zur historischen Landeskunde Zentrallykiens, Bonn 1992.



Res. 5. Dumanlı Dağ (Ksanthos'tan doğuya bakış).



Res. 6. Lengüme/Çamlıova ve Dumanlı Dağ (Neisa yönünden kuzeybatıya bakış).



Res. 7. Bezirgan, Köybaşı ve Alacaışık Gediği (güneybatıya bakış).



Res. 8. Asarcık Tepesi, Aklar, güneyden bakış.



Res. 9. Asarcık, Aklar.



Res. 10. *Asarcık, Aklar.*



Res. 11. *Asarcık, Aklar. Martyrion?*



Res. 12. Aklar ve Tavşan Yaylası arasındaki antik yol.



Res. 13. Aklar ve Tavşan Yaylası arasındaki antik yol.



Res. 14. Aklar ve Tavşan Yaylası arasındaki antik yol.



Res. 15. Tavşan Yaylası.



Res. 16. *Duman Gediği'ne çıkan yoldaki ilk Osmanlı sarnıcı.*



Res. 17. *Duman Gediği'ne çıkan yoldaki ikinci Osmanlı sarnıcı.*



Res. 18. *Duman Gediği'ne çıkan yoldaki üçüncü Osmanlı sarnıcı.*



Res. 19. *Duman Çeşmesi, arkada Duman Gediği.*



Res. 20. *Lahit. Duman Çeşmesi.*



Res. 21. Lahit kapağı. Duman eşmesi.



Res. 22. Duman eşmesi ve Duman Gediği arasındaki yolun istinat duvarları.



Res. 23. Duman Çeşmesi ve Duman Gediği arasındaki yolun istinat duvarları.



Res. 24. Duman Gediği'ndeki yolun istinat duvarları.



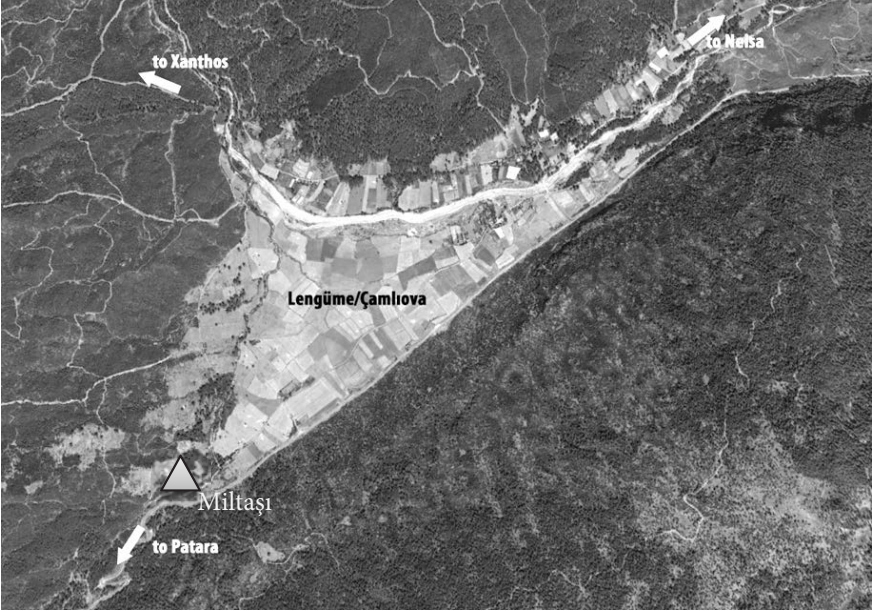
Res. 25. *Duman Gediği*'ndeki yolun istinat duvarları.



Res. 26. *Duman Gediği*'ndeki yolun istinat duvarları.



Res. 27) Dumanlı Dağ'ın doğu yüzünde yolu dikine kesen kalın duvar



Res. 28) Lengüme/Çamlıova (Google uydu fotoğrafı)



Res. 29. Duman Geçidin'den doğuya Neisa yönüne bakış (çizen: T. M. P. Duggan).



Res. 30. Aklar Köyü'nün üstünden güneybatıya Patara ve Ksanthos yönüne bakış (çizen: T. M. P. Duggan).